

بررسی عوامل تهدید کننده تنوع زیستی گیاهان دارویی شهرستان جم

پارسا پاشایی

دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه بیرجند
parsa9696parsa@gmail.com

نتایج و تحلیل

شهرستان جم در واقع در جنوب غربی ایران واقع شده است این شهرستان به دلیل ارتفاع از سطح دریا همواره دارای آب و هوای متعادل نسبت به مناطق همجوار خود بوده است و همین عامل باعث شده تنوع زیستی گیاهان دارویی متمایز در این شهرستان شکل بگیرد. اما در سالهای اخیر به دلیل شرایط طبیعی و انسانی، تنوع زیستی گیاهان دارویی این شهرستان در معرض آسیب هایی قرار بگیرد. گیاهان دارویی شهرستان جم می توان آویشن، سیستان، خار مریم، شاه تره، برگ چنار، گرده نخل و شکر شفا نام برد از چالش های مطرح گیاهان دارویی شهرستان چرای حیوانات، خشکسالی های پیاپی منجر به روییدن گونه های کمتری از گیاهان می شود که خود این امر تنوع زیستی را در معرض خطر قرار می دهد. افزایش جمعیت در شهرستان جم باعث شده که بهره برداری از منابع طبیعی به شدت افزایش پیدا کند یکی از این موارد زیر کشت بردن زمین های جدید برای کشاورزی است. نبود سیستم مدیریتی صحیح برای کشاورزی پایدار با کاهش فراوانی و تنوع گونه های گیاهان دارویی در روستاهای پیرامون به همراه بوده است. کشاورزی غیر اصولی باعث از بین رفتن گونه های گیاهی می شود عواملی همچون: استفاده از آفت کش ها و سموم غیر استاندارد بر گونه های گیاهان دارویی اثر منفی دارد. و امروزه برای برداشت آب مصرفی، از چاه های زیر زمینی استفاده می شود که برای تنوع زیستی زنگ خطری است. گونه های گیاهی به خصوص گیاهان دارویی با پایین رفتن آب که رطوبت خاک ضعیف می شود خشک می شوند و ممکنه است توسط احشام خورده شوند و امکان رویش مجدد برای گیاهان دارویی در بعضی از مناطق نباشد بنابراین با پایین رفتن سطح آب گونه های گیاهان دارویی در معرض خطر قرار می گیرند. جامعه پوشش گیاهی شهرستان جم در نواحی کوهستانی بادام کوهی و درختان بنه است درختانی که جامعه پوشش گیاهی شهرستان جم تشکیل می دهند درختان ثمره محسوب می شوند دارویی مثل آویشن و مورتل که خاصیت دارویی داشته در مناطق پایین دست روستاها به وفور یافت می شده است اما به دلیل بهره برداری غیر بی رويه گونه های آنان در مناطق پایین دست به شدت کاهش یافته است.

نتیجه گیری

شهرستان جم دارای منابع طبیعی فراوانی است که گیاهان دارویی در این زمره قرار می گیرند، گیاهان دارویی از لحاظ اقتصادی، امنیت غذایی و دارویی ارزشمند هستند. شهرستان جم به دلیل موقعیت جغرافیایی مطلوب به نسبت مناطق همجوار خود باعث شده شرایط برای رویش گیاهان دارویی با نام های محلی از قبیل: مورتل، آویشن، میشکوک، الیه، حنظل، داربما و شاه تره فراهم باشد. این گیاهان دارویی به دلیل طبیعی و ارزان بودن توجه بیشتری از مردم را به سمت خود جلب کرده اند. اما در سال های اخیر با چالش های نظیر غفلت از گیاهان دارویی بومی تخریب عرصه های طبیعی بر اثر برداشت بی رويه گیاهان دارویی، چرای حیوانات، کشاورزی، تخریب و فعالیت های انسانی، تغییر کاربری های زمین های کشاورزی به مسکونی، به خطر انداختن تنوع زیستی اشاره کرد.

منابع

- رستمی هیر، م. (۱۳۹۸). تخریب منابع طبیعی با برداشت بی رويه گیاهان دارویی. اولین کنفرانس بین المللی و چهارمین کنفرانس ملی صیانت از منابع طبیعی و محیط زیست، اردبیل.
- عمادی، ع. ر. (۱۳۸۸). آب، گیاه و اثرات کمبود آب بر بعضی صفات و رفتارهای فیزیولوژیک گیاه (مطالعه موردی: گندم). همایش ملی مدیریت بحران آب، دانشگاه آزاد اسلامی، دوره ۱.
- توحیدفر، م. حاجی برات ز. (۱۳۹۵). نجات گونه های گیاهی در حال انقراض با استفاده از تراریخته. فصل نامه علمی ایمنی زیستی، ۹ (۴): ۲۱-۲۳.
- حیدریان آقاخانی، م. و نقی پوربرج، ع. و توکلی، ح. (۱۳۸۹). بررسی اثر شدت چرای دام بر پوشش گیاهی و خاک در مراتع سیسب بجنورد. تحقیقات مرتع و بیابان ایران، ۱۷ (پیاپی ۳۹): ۲۴۳-۲۵۵.

چکیده

گیاهان دارویی از ذخایر ارزشمندی است که در اختیار انسان قرار داده شده و برای انسان اهمیت زیادی دارد چراکه علاوه بر تغذیه در درمان بیماری ها از آن ها بهره برده میشود. هدف از این مطالعه شناخت عوامل تهدید کننده تنوع زیستی گیاهان دارویی شهرستان جم می باشد شهرستان جم دارای گیاهان دارویی از جمله: آویشن، میشکوک، شکرشفا، مورتل، الیه، سیستان می باشد. از جمله چالش هایی که در برابر گیاهان دارویی شهرستان جم وجود دارد می توان به بهره برداری بیش از حد از گیاهان دارویی طبیعی، به خطر انداختن تنوع زیستی گونه های نادر، جنگل زدایی، دانش کم روستائیان و عدم آموزش مناسب اشاره نمود.

مقدمه

تنوع زیستی به مجموعه گونه های مختلفی از گیاهان، جانوران و شکل های دیگر موجودات زنده که در یک منطقه به سر می برند، اطلاق می شود، امروزه بیشترین کاهش سطح جنگل ها و انقراض گونه های گیاهی در کشورهای در حال توسعه روی می دهد که عوامل نابودی، شامل: تغییرات اقلیم، قطع بی رويه درختان و درختچه ها برای کشاورزی، بهره برداری نادرست برای تهیه الوار و سوخت، جنگ ها، بیماری ها، آتش سوزی ها و چرای دام است گیاهانی دارویی به گیاهانی که بخشی یا تمام اندام های آن شامل گل، میوه، بذر، ساقه، برگ و ریشه دارای خواص دارویی می باشد همچنین کاشت، داشت و برداشت این گیاهان به منظور استفاده از ماده موثره آنها انجام می شود. گیاهان دارویی معمولا در همه جا سبز می شوند. ولی میزان تولید آنها بستگی به عوامل مختلف دارد شهرستان جم یکی از مناطق بسیار خوش آب و هوای استان بوشهر است که در سالهای اخیر به دلیل خشکسالی های متعدد و بهره برداری های نامتعارف از منابع طبیعی این شهرستان، باعث شده که تنوع زیستی گیاهان دارویی آن در معرض خطر قرار بگیرد

مواد و روش ها

روش پژوهش حاضر توصیفی تحلیلی می باشد، و از لحاظ هدف و نوع ماهیت کاربردی می باشد. منابع پژوهش عبارتند از: کتابخانه ای و میدانی (مشاهده) می باشد، شیوه تجزیه تحلیل اطلاعات و داده های گرد آوری شده در این پژوهش توصیفی (یعنی بدون استفاده از اعداد و ارقام)، بصورت کیفی می باشد.